

Mechelen / 19 06 2020

Maak van het economisch herstelbeleid ook een circulair moderniseringsbeleid

Drie maanden nadat de COVID-19-crisis ons land quasi tot stilstand bracht, begint het sociaal-maatschappelijk en economisch leven zich met mondjesmaat te hernemen. Het belooft een lange weg te worden. Het virus zorgde voor een economische storm die nog lang kan nazinderen. De bankencrisis, de daaropvolgende sociale crisis in Zuid-Europa en de Eurocrisis gaven ons de voorbije jaren al stof tot nadenken. Maar deze crisis confronteert ons pas echt met de kwetsbaarheid van onze welvaart, welzijn en manier van leven. Alsof het niet genoeg is, moeten we -terwijl we weer opstaan- ook het hoofd bieden aan andere uitdagingen zoals de klimaatverandering. Gelukkig schuilen in alle crisissen ook kansen en opportuniteiten om zaken anders aan te pakken. 'Never let a good crisis go to waste', oereerde Winston Churchill destijds. En precies in 'waste' zou wel eens een stukje van het antwoord verborgen kunnen zitten.

Door de globalisering van de afgelopen decennia is onze Vlaamse economie in alle mogelijke opzichten intensief vervlochten geraakt met allerlei mondiale waardenketens. Van het grote industriële bedrijf dat ertsen en grondstoffen uit de vier windrichtingen gebruikt, over de kmo die zijn producten en diensten in vijf verschillende tijdszones verhandelt, tot zelfs de kleine speciaalzaak om de hoek die verse delicatessen uit alle continenten verkoopt. Iedereen vormt een onderdeel van de globale markteconomie. Die ontwikkelingen hebben ons veel welvaart opgeleverd maar ze maken ons ook kwetsbaar, zo stellen we nu vast.

Dat deze manier van produceren en consumeren een te grote druk zet op ons natuurlijk kapitaal en op het leefmilieu, dat wisten we al. Vlaanderen heeft de voorbije jaren veel inspanningen geleverd om die problemen aan te pakken door in te zetten op de kringlooeconomie. Uit data die de OVAM gepubliceerde n.a.v. de ontwikkeling van de eerste Vlaamse indicatorenset circulaire economie, blijkt dat we er steeds beter in slagen om materialen in gesloten kringlopen te houden en dat ook het aantal jobs in de hergebruik- en recyclagesector toeneemt. Maar desondanks slagen we er voorlopig niet in het gebruik van primaire grondstoffen te doen dalen. Als gevolg van de COVID-19-crisis worden we geconfronteerd met een boel nieuwe problemen. De beschikbaarheid van 'just-in-time' geleverde producten, kan niet altijd gegarandeerd worden. De beperkte eigen productiecapaciteit en strategische voorraden brengen ons in de problemen. En de afname van de vraag naar secundaire of gerecycleerde grondstoffen als gevolg van bodemprijzen op de grondstoffenmarkt, zet onze recyclagefaciliteiten onder druk.

Wanneer we vandaag onze blik op het economisch herstelbeleid richten, is dat het moment bij uitstek om aandacht te besteden aan al deze oude en nieuwe problemen. Want in de kringlooeconomie, die uit het vooruitstrevende Vlaamse afvalbeleid is gegroeid, zouden wel

////////////////////////////////////

eens de opportuniteiten schuil kunnen gaan om onze economie sterker, minder afhankelijk en veerkrachtiger te maken. Het Europese Actieplan Circulaire Economie (als een van de fundamenteën van de Europese Green Deal) en de EU Roadmap for Recovery, die het kader voorstelt voor het komende Recovery Action Plan, bevatten voor Vlaanderen de handvaten om de transitie naar de circulaire economie verder te zetten en investeringen naar hier te halen.

De Vlaamse recyclage-industrie is wereldwijd toonaangevend. Naast de evidente milieuvoordelen hebben we daar ook de economische vruchten van kunnen plukken. En ook de prille Vlaamse circulaire economie heeft economisch potentieel. Dat heeft Vlaanderen Circulair de voorbije jaren al uitvoerig bewezen. Honderden Vlaamse ondernemers en organisaties engageerden zich in circulaire economie projecten of namen deel aan de Green Deals. De tewerkstelling in de zogenaamde 'circulaire sectoren' steeg de voorbije jaren twee keer sneller dan het Vlaamse gemiddelde! Toch is het nog een jonge en kwetsbare sector. Lage olieprijsen en wegvallende afzetmarkten kunnen veel inspanningen van de voorbije jaren teniet doen. En dat zou zeer jammer zijn! Net nu moeten de Vlaamse overheid en de Europese overheid deze investeringen stevig ondersteunen omdat ze bijdragen aan de modernisering van onze economie en terzelfdertijd het klimaatvraagstuk helpen oplossen. De voordelen zijn talrijk:

- Grondstoffen in gesloten, lokale kringlopen houden, vermindert onze afhankelijkheid van buitenlandse aanvoer van primaire grondstoffen of van andere handelsblokken met een eigen agenda.
- De export van afvalstoffen beperken (denk bijvoorbeeld aan kunststoffen), beperkt de ecologische schade elders, draagt bij tot Vlaamse kennis en expertise en verzekert Vlaamse maakbedrijven van grondstoffen.
- De maakindustrie en herstel-, hergebruik-, recyclage-, onderhouds- en upcycle-activiteiten zijn arbeidsintensief en zorgen voor extra werkgelegenheid die een startpunt kan zijn voor een robuuster economisch systeem dat minder onderhevig is aan globale schokken.
- Tot 60% van onze klimaatvoetafdruk is afkomstig van ontginning, transport en verbruik van materialen. De materialenkringloop sluiten, reduceert dus ook onze CO2-emissies en draagt bij aan het welzijn van toekomstige generaties.
- Sociale problemen als gevolg van de crisis kunnen met een sterke herstel-, hergebruik- en deeleconomie voor een stuk ondervangen worden door aan een lage prijs kwalitatieve producten en diensten aan te bieden.

De inspanningen en investeringen van vandaag, bepalen de koers voor de volgende decennia. Met een sterke overheid, een eenduidig beleidskader, de juiste ondersteuning en –waar nodig- overheidsinvesteringen, zal de circulaire economie op haar beurt bijdragen aan de economie van de toekomst. Maar dan moeten we alle mogelijkheden benutten. Zo kunnen we bijvoorbeeld in product- en gebruiksnormen het gebruik van een verplicht percentage gerecycleerde materialen opnemen, producentenverantwoordelijkheden uitbreiden naar andere productgroepen, fiscale

voordelen in het leven roepen voor producten die gemaakt zijn van recyclaten, investeringen in de deeleconomie opvoeren, of een circulair aankoopbeleid introduceren.

De Vlaamse bouwsector, die een aanzienlijke bijdrage levert aan onze economie en een groot deel van ons materiaalgebruik voor zijn rekening neemt, kan daarin als voorbeeld gelden. Ondanks een hoog recyclagepercentage (>90%) zijn de mogelijkheden in deze sector nog lang niet allemaal benut. Overheidsbestekken voor infrastructuurwerken moeten het percentage optrekken voor hoogwaardig gebruik van gerecycleerde granulaten tot 40 of 50%. Net als bij verpakkingen is nu het ogenblik aangebroken om een minimumgehalte aan gerecycleerde grondstoffen in bouwmaterialen op te leggen, of een tax-shift te maken ten voordele van gerecupereerde bouwmaterialen, ecodesign of veranderingsgericht bouwen.

In de sector van de kunststoffen en de chemie zijn investeringen hoe dan ook nodig. De lage aardolieprijzen zetten de productie en het gebruik van recyclaten stevig onder druk. De uitgebreide producentenverantwoordelijkheid en de verplichting om 25% gerecycleerde pet (50% in 2025) in nieuwe flessen te gebruiken zorgt voor een gegarandeerd gebruik van recyclaten. Vandaag wordt al 42% recycalaat gebruikt. Dit percentage mag ondanks de prijsdruk niet dalen! Door dit systeem uit te breiden (op Vlaams of Europees niveau) naar andere types verpakkingen en andere sectoren zoals de bouwsector, elektronica of de automobielsector, kunnen we kunststofrecyclage minder afhankelijk maken van de prijsschommelingen van primaire grondstoffen. Ondertussen kunnen we het goede voorbeeld geven door in Vlaanderen waar mogelijk zelf het gebruik van recyclaten te maximaliseren. Maar het belangrijkste element is zonder twijfel dat we zelf als regio ook investeren in de creatie van extra recyclagecapaciteit en afzetmarkten voor recyclaten, zoals ook voorzien is in het Uitvoeringsplan kunststoffen dat in februari goedgekeurd werd door de Vlaamse Regering.

In de textielsector tenslotte, waren de effecten van de crisis voor de burger meteen voelbaar. Als gevolg van gesloten grenzen vielen afzetmarkten één voor één weg, waardoor de inzameling en opslag onder druk kwamen te staan en textielcontainers afgesloten of zelfs weggehaald werden. Maar het kan ook anders. Bijvoorbeeld door te investeren in lokale, circulaire textielproducten. Preventie en levensduurverlenging en hergebruik van textiel is een noodzaak. Net zo goed als Vlaamse textielproducenten bewijzen dat er garen te spinnen valt van gerecycleerd textielvezels.

Al deze sectoren hebben baat bij structurele ondersteuning om precies nu -in deze periode- de omslag naar de circulaire economie mee vorm te geven. We pleiten er daarom voor om een fonds circulaire economie op te richten bij de Participatiemaatschappij Vlaanderen. Een fonds dat onder de vorm van 'seed money' ondersteuning kan aanbieden voor circulaire ondernemers. Een dergelijk fonds, waarbij de relance-doelstellingen gecombineerd worden met investeringen die invulling geven aan de Green Deal en digitization en social inclusion, kan EU middelen makkelijker naar Vlaanderen kanaliseren.

////////////////////////////////////

Op de website van Vlaanderen Circulair staat tal van initiatieven die dergelijke ondersteuning verdienen. Bedrijven, kmo's, organisaties en overheden bewijzen er dat circulaire business modellen niet alleen goed zijn voor het milieu maar ook haalbaar en betaalbaar zijn als we het juiste beleids- en investeringskader creëren. Dat kader en de op til zijnde economische herstelmaatregelen mogen niet tegenover elkaar komen te staan. Ze hebben het potentieel om elkaar te versterken en onze economie veerkrachtiger te maken en meer bestand tegen schokken als COVID-19. Als we de opportuniteit van deze crisis goed aangrijpen kunnen we van het economisch herstelbeleid dus ook een circulair moderniseringsbeleid maken.

Voor meer informatie:

Jan Verheyen – Stationsstraat 110 2800 Mechelen

T 015 284 148 – G: 0479 89 07 46

woordvoerder@ovam.be